

5. Бишивець О.В., Погорецький М.А., Сергеева Д.Б. та ін. Розслідування окремих видів злочинів: навч. посібник. Київ: Алерта, 2015. 536 с.

6. Малюга В. Структура методики розслідування окремих видів злочинів і місце в ній взаємодії слідчого. Підприємництво, господарство і право. 2015. № 8. С. 61–65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2015_8_15 (дата звернення: 29.10.2020).

7. Пяковський В.В., Черноус Ю.М., Іщенко А.В., Алексеев О.О. та ін. Криміналістика: підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2015. 544 с.

Марков Михайло Миколайович,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Тишкевич Анастасія Іванівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра Національної академії внутрішніх справ

ТАКТИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ

Організована злочинність, як і злочинність взагалі, завжди займала одне з перших місць серед найбільш гострих проблем, що непокоїть суспільство.

Під організованою злочинністю слід розуміти негативне соціальне явище, що має цілеспрямований, стійкий, системний та планомірний характер і характеризується сукупністю суспільно-небезпечних та взаємозалежних організованих злочинних угруповань, які функціонують тривалий час на певній території з метою отримання значних злочинних прибутків [1, с. 20].

Визначаючи тактичні прийоми щодо провадження слідчих (розшукових) дій, спрямованих на розслідування злочинів, вчинених організованими злочинними угрупованнями, необхідно: 1) вивчити функціональну й психологічну структуру злочинної групи: міжособистісні взаємини; особисті якості виявлених членів; поведінку підозрюваних у період розслідування; 2) вжити заходів щодо одержання додаткової інформації для побудови криміналістичної моделі особистості лідера (організатора) за допомогою: висування й перевірки слідчих версій; урахування інформації, що відобразилася в композиційних портретах, пошукових орієнтуваннях, документах, що містять відомості про членів організованих злочинних структур; 3) зібрати докази для обвинувачення в організаторській діяльності, а саме: про організаторсько-управлінські функції; про пошук учасників, розподіл ролей; про характер розпоряджень, вимог, порад під час підготовки до вчинення злочинів, розподіл доходів; про створення системи протидії правоохоронним органам та ін.; 4) під час

проведення слідчих (розшукових) дій використовувати: суперечності у свідченнях співучасників; різний обсяг відомостей, що повідомляються за приводу тих самих обставин; наявність у групі конфліктів для одержання правдивих свідчень; прийом компрометації організатора в очах членів злочинної групи тощо [2, с. 518].

Тактика розслідування злочинів, вчинених організованими злочинними групами, ґрунтується на криміналістичній характеристиці і до уваги беруться такі обставини: у групі доступні такі способи вчинення злочинів, які не може використати злочинець-одинак; члени організованої групи психологічно підтримують один одного, відтак кожен почуває себе у групі впевненіше, а це, своєю чергою, зумовлює відомий феномен – рішення, що ухвалюється колективно, відчайдушніші порівняно з індивідуальними, бо відповідальність за наслідки несе не одна людина – вона розподіляється між усіма членами групи; злочинну діяльність групи може бути легко розширено і у часі (не обов'язково усі члени групи діють одночасно), і у просторі (члени групи мають можливість діяти самостійно у різних місцях); в організованій групі зростає можливість приховувати вчинені злочини та їхні сліди, захист її членів від правоохоронних органів, а також надання допомоги заарештованим співучасникам і членам їх сімей.

Як показує слідча практика, допит є основним засобом отримання доказової інформації.

Необхідно відзначити, що окрема група тактичних прийомів допиту належить до слідчих хитрощів, у той самий час навряд чи можна це вважати правильним визначенням. Тут присутній тактичний прийом допиту, в якому домінує психологічний аспект. Найчастіше до таких прийомів зараховують «використання чинника несподіваності», «непрямої допит», «створення у допитуваного перебільшеного уявлення про обізнаність слідчого».

У розслідуванні злочинів, які вчиняють організовані злочинні групи, важливе місце посідає обшук, що сприяє виявленню доказової та орієнтувальної інформації. У процесі обшуку триває пошук схованих об'єктів (знарядь злочину, речових доказів, трупів та ін.). Відповідно до ст. 234 КПК України, обшук здійснюється у випадках, коли є достатні підстави вважати, що знаряддя злочину, речі й цінності, здобуті злочинним шляхом, а також інші предмети та документи, які мають значення для встановлення істини у провадженні чи забезпеченні цивільного позову, знаходяться у певному приміщенні або місці чи в конкретній особі. Так, наприклад, тактичні прийоми і рекомендації покликані забезпечити як найповніше і найефективніше застосування у процесі розслідування кримінальних проваджень прийомів і засобів криміналістичної техніки [2, с. 520].

Роблячи висновки важливо зазначити, що розслідування злочинів, вчинених організованими злочинними групами, передбачає застосування слідчих(розшукових) дій у певному комплексному взаємозв'язку, що дає змогу виконувати необхідні завдання

розслідування зазначених злочинів. Розслідування має здійснюватися на основі складеного плану з передбаченням послідовності проведення слідчих (розшукових) дій з визначенням тактики проведення допиту основних фігурантів (лідерів, організаторів, виконавців) та обшуків.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2013, № 9–10, № 11–12, № 13, ст. 88.

2. Гула Л.Ф. Використання тактичних прийомів у розслідуванні злочинів, вчинених організованими злочинними групами. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки». Львів, 2016. С. 515–522.

3. Мінка П.Я., Чаплинський К.О. Тактика розслідування злочинів, вчинених організованими групами та злочинними організаціями: навч. посіб. Дніпропетровськ, 2007. 223 с.

Мировська Анна Всеволодівна,

професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНСПЕКТОРА-КРИМІНАЛІСТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

На тлі реформування правоохоронної системи України відбуваються зміни як у законодавчій сфері, так і безпосередньо в структурі органів внутрішніх справ. Тому цілком закономірно, що в законодавстві залишаються певні прогалини: прийняті нормативні акти не відповідають чинним, або, навпаки, необхідний акт ще не прийнято, а підрозділ чи посаду вже створено.

З набранням чинності Закону України «Про Національну поліцію»[1] працівники міліції, які пройшли переатестацію, почали адаптуватися до служби в реформованій структурі МВС України або новостворених підрозділах поліції. З метою забезпечення дотримання вимог Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК) щодо належного забезпечення слідчих (розшукових) дій наказом МВС України від 19.08.2015 р. № 993 «Про внесення змін до наказу МВС від 17 грудня 2009 року № 530дск» у структурі слідчих відділів (відділень) поліції створено сектори техніко-криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій. Для забезпечення техніко-криміналістичного супроводження досудового розслідування введено посади поліцейських: начальника сектору (для відділу), старшого інспектора-криміналіста, інспектора-криміналіста, техніко-криміналіста. З огляду на це виникла потреба упорядкувати процедуру їх залучення до слідчих (розшукових) дій як спеціалістів.